

ענף הרפת בחקוק

בטרם אגש למסירת הדברים על גידול הבקר במשקנו אתאר במלים ספורות את תנאי המשק בכללותם; זה יקל על הקוראים את הכרת המצב בענף.

אנו יושבים על הגבול שבין הגליל התחתון והעליון, על שפת ואדי עמוד, בואכה לבקעת גנוסר שעל שפת ים כנרת. לרשות המשק 2000 דונם אדמה, מהם — 500 דונם אדמת שלחין, רובו של השטח שבקרבת נקודת הישוב הררי הוא ומפוצל לחלקות רבות, מדרוניות. המים — יקרים. בסביבתנו — שפע של מרעה טבעי, שאר השטחים בבקעת גנוסר ושם המים זולים הם. המשקעים השנתיים נעים סביב 470 מ"מ.

אסתפק בתיאור כללי זה ואנסה למסור בצורה תמציתית את הדו"ח על הרפת בשנת תשי"ג ואגע גם בבעיות השונות המטרידות אותנו. בעצם ענף הרפת הוא בראשית התפתחותו וכשם שיש באפשרותנו להצביע כבר על הישגים ידועים, הרי מרובות עוד השאלות המצפות לפתרון המוצלח. אמסור קודם כל על היקפו של עדרנו תוך השוואת המספרים משנת תשי"ג לאלה שמשנת תשי"ב. שנת החשבון מתחילה אצלנו באחד באוגוסט כנהוג בעמק הירדן והנה המספרים על העדר:

פרטים	1.8.52	1.8.53
פרות	30	32
מבכירות	8	8
עגלות	14	19
פרים	1	1
עגלים במרבק	—	30
בס"ה	53	90

בממוצע שנתי היו ברפת בשנת תשי"ג: 32.4 פרות, 27.5 עגלות מכל הגילים, עגלים לבשר 15.5 ופר אחד.

במשך השנה יצאו את הרפת: 4 פרות, 5 עגלות ו־8 עגלים. הפרות יצאו מסיבת עקרות (2) וגוף זר (2). היציאה מדיר העיר גלות היתה בשנת תשי"ג — 13% לעומת 22%. הישג זה יש לזקוף לזכות הטיפול הטוב שהונהג במשך תשי"ג. התנובה עלתה בתשי"ג במידה ניכרת: 140.835 ליטר לעומת 104275 ליטר בתשי"ב. גם התנובה הממוצעת לפרה השתפרה יפה: 4514 ק"ג לפרה בתשי"ג לעומת 4073 בתשי"ב.

ועכשיו משהו על הזנת העדר. התצרוכת התיאורטית בתשי"ג הסתכמה ב־170 אלף יחידות מזון ולמעשה האבסנו 177 אלף יחידות מזון; יוצא, איפוא, שההעברה על התקציב היתה בגבולות 4%. מן הראוי לציין שהעדר שלנו קיבל במרעה (במרעה טבעי, זרוע בשלחין ובעשב סודני) 42 אלף יחידות מזון וזה היווה 24% מכלל התצרוכת. המזון המרוכז סיפק בשנת תשי"ג 41% מהתצרוכת הכללית, היוצא מזה שהצלחנו לספק כ־60% מהתצרוכת במספוא הגס.

בדרך כלל מגמתנו היא „להוליד“ את הבקר אל המספוא ולא להיפך ולכן אנו שוקדים על יציאה למרעה, צמצום הובלת מספוא ירוק לאבוס, והמספוא הגס המוגש ברפת שיהיה בעיקר בצורת שחת. לכאורה מגמה זו פשוטה למדי ואף רצויה, אולם בביצוע התכנית בשנת תשי"ג נתקלנו עוד בהפרעות קשות למדי. אחרנו בהאבסת מספוא ירוק בחדשי הקיץ, חסרים היינו תחמיץ בחדשי הגשם (דצמבר־ינואר) ולא יכולנו להוביל את האספסת מהשדות שבבקעה בגלל שיבוש דרכים וקשיים אחרים. נאלצנו בחורף לסמור בעיקר על השחת ובפברואר לא נמצא עוד מספוא גס יבש אחר זולת הקש. ובאפריל — מאי, כשהצמחיה במרעה הטבעי קמלה ומרעה זרוע שלחין טרם היה נשארנו ללא מזון עסיסי, כיוון שגם סלק מספוא לא נשתל הפעם.

בימי עבודה יושג בעיקר ע"י מיכון החליבה, ואין לשים לב לחששות שמכונת החליבה תיגרור אחריה ירידה בתנובה הממוצעת, כפי שקרה הדבר במספר משקים. עדים אנו לכך שישנם כבר משקים בארץ שתנובתם הממוצעת נעה סביב 4500 ק"ג לפרה לשנה ואף למעלה מזה והחליבה נעשית במכונות. מסר פר כבר על שיאים שמדברים בעדם; 15 ימי עבודה לשנה לפרה ותנובת חלב של למעלה מ-200 ליטר לכל יום עבודה. אצלנו הגענו בס"ה לכושר ייצור של 105 ליטר ליום עבור דה. מובן שסידור המתקנים לחליבה ממוכנת יצריך השקעה של לא פחות מ-10 אלפים לירות ולגבי עדר קטן כשלנו אין זה דבר קל כל עיקר; אבל אם נתחשב בעתידו של הענף מבחינה כלכלית וכן לא נסית את דעתנו מהקשיים המופיעים בגיוס מספר גדול של עובדים בענף הרפת, צרה שנתקלים בה בהרבה מקרים, הרי כדאי להתאמץ ולגשת כבר עכשיו (כלומר – בתשט"ו) להקמת המבנים לחליבה ממוכנת.

עלי לציין עוד שהפוריות בעדרנו משובה עה רצון בהחלט אף על פי שמספר ההזרעות וההרבעות לכל התעברות עמד על 2.5, גם ההמלטות היו רובן גורמליות בהחלט ולא קרו במשך השנה מקרי הפלה כפי שזה היה בשנה שעברה.

בסיכום הדברים יכולים אנו לציין התקדמות יפה למדי: העדר גדל, התנובה עלתה, קמצנו בימי עבודה וההתעברות היתה גורמלית בהחלט. נסתמנו הדרכים לשיפור האספקה והננו מקווים שנוכל להסתפק במספוא מרוכז בגבולות 30% מההוצאות הכספיות, ויתכן שחלק ניכר מהגרגירים נאסוף בשדותינו (שעורה, סורגום ותירס משדות שלחין). ואשר לשכלולים במבנים הרינו מקווים שבקרוב נזכה לבור תחמיץ, בור זבל, רפת חליבה עם מכונות, מיכל לתערובת ודרכי גישה נוחים לבניני הרפת.

ואם כל הדברים יתגשמו בקרוב – דיינו!

חיים שחם

על טיב השחת אין להרבות מלים – צרה זו ידועה ברבים וגם גורלנו לא היה טוב מזה של רפתנים במשקים אחרים; למעשה היתה זו שחת שבולת-שועל גסה ללא קטניות ואף יכולה היה ירוד.

אולם יש לציין שבמשך השנה הין גם תופעות חיוביות בהספקת המספוא ומהן יש ללמד ולהסיק את המסקנות המתאימות.

האבסורד השנה גם מעט שחת אספסת וזהי השחת הראויה לשם "שחת", ומוטל עלינו להרחיב את ייצורה ולהגשימה בכמויות גדולות לבקר שלנו. גם המרעה הזרוע עתיד לתפוס מקום נכבד בתכנית האספקה, אלא שיש עוד לשכללו ולטפל בו כראוי.

נוכחנו השנה שבשטח המרעה העונתי (עשב סודני) אפשר להגיע לששה מחזורים, במקום שלושה שהיו לנו בתשי"ב. גם זה נסיון מעודד.

על העבודה ברפת. שאלה זו מעסיקה כל השנים את העובדים בענף ומבחינה כלכלית הרי מעוניין כל משק שהייצור לכל יום עבור דה יהיה גבוה ככל האפשר. שמענו על הישגים רציניים במשקים שונים המתבטאים במספר נמוך של ימי עבודה לפרה ובכמות רבה של ליטרים לכל יום עבודה. אצלנו כל העבודה היא עד עתה עבודת-ידיים ובשנת תשי"ג יש באפשרותנו לציין הישג לעומת שנת תשי"ב, אולם בהשוואה למשקים שהתקדמו במיכון החליבה הרי מכסת העבודה אצלנו הנה גבוהה למדי: 43 ימי עבודה לפרה ולבני הבקר הנלווים. בשנת תשי"ג היו לנו 1.2 עגלה לכל פרה. הנורמה הארצית לפי ברית הפיקוח היא 40 י"ע, כשמדובר בעבור דת-ידיים; יוצא, איפוא, שאין אנו רחוקים עוד מהממוצע הארצי, וזהו בתנאינו הישג רב בהתחשב עם כך שבתשי"ב הושקעו 55 י"ע לכל פרה. בשאלה זו קיים אצלנו, כרגיל במשקים אחרים, ויכוח. יש הטוענים שנשאף קודם כל להפחתת ימי עבודה ע"י שכלול הבנינים, שיפור הדרכים, כלי עבודה וכדומה; לעומת זה דעתי אני היא שהקימוץ הרציני